

Vlaams
Parlement

ingediend op **1296** (2017-2018) – Nr. 2
25 juni 2018 (2017-2018)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Vera Jans en Bert Moyaers

over het voorstel van resolutie

van Elke Van den Brandt, Johan Danen, Ingrid Pira, Elisabeth Meuleman
en Björn Rzoska

betreffende het invoeren
van een gezondheidsdoelstelling
Natuur en Gezondheid

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Danielle Godderis-T'Jonck, Lorin Parys, Peter Persyn, Elke Sleurs,
Tine van der Vloet;

Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Martine Taelman;

Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;

Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Lies Jans, Manuela Van Werde;

Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;

Jo De Ro, Emmily Talpe;

Jan Bertels, Bert Moyaers;

Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

Documenten in het dossier:

1296 (2017-2018) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak het voorstel van resolutie tijdens haar vergaderingen van 9 januari en 19 juni 2018.

1. Toelichting door Elke Van den Brandt

Elke Van den Brandt zegt dat de hoorzitting over de link tussen groen en gezondheid (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1302/1) de aanleiding vormt tot dit voorstel van resolutie.

Natuur en groen houden de mens fit en gezond. Wie in een groene omgeving woont, voelt zich en is gezonder. Het beleid moet daar rekening mee houden door de natuur als gezondheidsverbeteraar te zien. Dat is thans eens zo belangrijk omdat er wetenschappelijke evidentie is, maar ook vanwege de toename van verstedelijking en beton waardoor de natuur onder steeds grotere druk komt te staan. Mensen brengen steeds minder tijd door in de natuur. Kinderen spelen steeds minder buiten.

Het belang van een groene leefomgeving voor de menselijke gezondheid kan niet worden onderschat. Mensen groen aanbieden, leidt ertoe dat ze meer bewegen wat impact heeft op overgewicht. De natuur reinigt de lucht en beschermt zo mensen tegen astma, problemen met de luchtwegen en allergieën. De natuur is daarnaast een antidepressivum en stressremmer, en stimuleert de creativiteit. Groene buurten stimuleren de cohesie en gaan ongelijkheid tegen.

Het is economisch interessant om in natuur te investeren. De gezondheidskosten dalen. Elke hectare groen bespaart op basis van een gemiddelde bevolkingsdichtheid ongeveer 10.000 euro, aldus Nederlandse studies en proefprojecten. Er zijn enkele belangrijke maar haalbare randvoorwaarden. Het groen moet beschikbaar, bereikbaar en kwaliteitsvol zijn. Mensen moeten zich er veilig voelen. Ook zorgbehoevenden hebben baat bij een groene omgeving.

In Vlaanderen lopen tal van initiatieven die de link leggen tussen natuur en gezondheid, maar van een gecoördineerde of transdisciplinaire aanpak is geen sprake. Hoewel natuurbeleid, ruimtelijke ordening en preventieve gezondheidszorg drie Vlaamse bevoegdheden zijn, is er geen coherente visie. Daarom is het van belang hier een gezondheidsdoelstelling van te maken. Een gezondheidsdoelstelling laat toe specifieke, meetbare en algemeen aanvaarde doelstellingen voorop te stellen. De beleidsmaker geeft aan welke gezondheidswinst binnen een bepaalde termijn moet worden geboekt op bevolkingsniveau. Dergelijke gezamenlijke aanpak kan ertoe leiden dat meer budget wordt vrijgemaakt. Het is algemeen bekend dat het preventiebudget in Vlaanderen en België met amper 2 percent van de uitgaven te laag is.

Vlaanderen mag er terecht trots op zijn dat het al met gezondheidsdoelstellingen werkt. Het nadeel is echter dat nog steeds dezelfde doelstellingen worden nagestreefd als bij de opstart van het systeem. Toen pleitte Agalev ervoor ook een doelstelling over milieu en gezondheid na te streven, maar het tegenargument luidde dat er onvoldoende wetenschappelijke bewijzen waren. Omdat er inmiddels geen gebrek aan bewijzen meer is, is het tijd om een gezondheidsdoelstelling toe te voegen.

Het voorstel van resolutie geeft aan uit welke elementen deze gezondheidsdoelstelling moet bestaan. Ten eerste kan het traject voor deze gezondheidsdoelstelling anders. Zo moet het lokale niveau meer ruimte en slagkracht krijgen.

Er zijn voorts enkele inhoudelijke elementen. Een na te streven doelstelling is dat iedereen toegang heeft tot natuur en groen in de buurt van de woonomgeving,

wat bijvoorbeeld groennormen, toegankelijkheidsregels en kleinschalig groen veronderstelt.

Voor mensen in een (woon)zorgcentrum zijn groenelementen in de buurt van belang. Dat is geen pleidooi voor zorginstellingen in de natuur. Inclusie is van belang, maar moet worden gecombineerd met toegang tot natuur.

Een ander onderdeel is natuur op voorschrift. Een dokter kan beweging op verwijzing voorschrijven. Artsen schrijven veel medicatie voor, maar natuur voorschrijven kan een efficiënt middel zijn om mensen gezonder te maken. Dokters moeten daarin worden bijgestaan.

Afrondend leest Elke Van den Brandt de vragen aan de Vlaamse Regering voor. Ze stelt dat dit voorstel van resolutie niet te nemen of te laten is. Ze wil het debat erover aangaan, maar het principe om met een gezondheidsdoelstelling te werken is wel belangrijk.

2. Bespreking

Bert Moyaers zegt dat natuur en gezondheid terecht gekoppeld worden. Natuur heeft een positief effect op de gehele menselijke gezondheid. Onderzoek van Sara Willems van de Universiteit Gent toont aan dat blootstelling aan luchtvervuiling op jonge leeftijd zware gevolgen kan hebben voor de levensverwachting en de gehele menselijke gezondheid. In Limburg kampen kinderen met leerachterstand door de impact van fijnstof op hun gezondheid.

Het natuurbeleid in Vlaanderen verdient extra aandacht. De grote bevolkingsdichtheid zorgt ervoor dat groen constant bedreigd wordt. Open ruimte neemt steeds af door verkavelingen. In de steden verdwijnen groene longen.

Het voorstel om een afzonderlijke gezondheidsdoelstelling in te voeren is een goed initiatief. Het zal bovendien de aandacht voor de natuur doen toenemen. Zijn fractie zal dit voorstel van resolutie goedkeuren.

Elke Van den Brandt zegt dat de behandeling van dit voorstel van resolutie enige tijd is opgeschort omdat een kamerbreed initiatief mogelijk leek. Ondanks pogingen tot overleg heeft de meerderheid geen initiatief genomen. Er lijkt geen bereidheid om stappen vooruit te zetten.

Groen blijft streven naar een gezondheidsdoelstelling die natuur en gezondheid met elkaar verbindt. De impact van milieu, milieuverontreiniging en natuur op de fysieke en geestelijke gezondheid van de mens is groot en aangetoond. Eerdere pogingen botsten op een gebrek aan wetenschappelijke evidentie, maar ondertussen is er eensgezindheid over bijvoorbeeld de grote impact van luchtvervuiling op de ontwikkeling van kinderen.

Een gezondheidsdoelstelling biedt het voordeel dat doelstellingen worden nagestreefd. Het engagement om die doelen te halen, leidt tot concrete maatregelen waar alle beleidsdomeinen aan meewerken. Vlaanderen heeft goede resultaten geboekt met zijn gezondheidsdoelstellingen. Een gezondheidsdoelstelling die natuur en gezondheid met elkaar verzoent, is een logische volgende stap.

De spreekster herhaalt open te staan voor amendementen en aanpassingen. Hoewel nog niemand een initiatief heeft genomen, blijft ze hopen op een partijoverschrijdend initiatief.

Johan Danen zegt dat er over grote ideeën eerst lacherig wordt gedaan, vervolgens worden ze bestreden om daarna aanvaard, bijgetreden en zelfs

overgenomen te worden. Deze gezondheidsdoelstelling lijkt hetzelfde lot beschoren. De gevoeligheid voor natuur, milieu, klimaat en de effecten daarvan op de gezondheid worden weliswaar niet langer bestreden, maar daarom nog niet breed aanvaard.

De spreker vraagt de meerderheid welke delen van het voorstel van resolutie, dat volgens hem uitsluitend evidente zaken omvat, ze niet goed kunnen keuren. Hij verklaart zich bereid bij te sturen.

Jan Bertels steunt de koppeling van natuur en gezondheid. Hij zal dit voorstel van resolutie goedkeuren, maar verklaart zich ook bereid verder overleg te plegen om tot een gemeenschappelijk initiatief te komen.

Freya Saeys zegt dat de aanwezigheid van groen tot een aangenamer klimaat leidt. Studies wijzen op de positieve impact op de gezondheid, maar daarnaast hebben nog andere factoren invloed zoals bijvoorbeeld socio-economische situatie, scholing, huisvesting of gezondheidswijsheid.

Dat zorg- en revalidatiecentra in het groen zijn gevestigd, als bewijs aanhalen voor de link tussen natuur en gezondheid, is discutabel. De afgelopen decennia is immers de omgekeerde beweging ingezet. Woonzorgcentra worden vaker in steden gevestigd om het sociaal contact te versterken.

Er zijn al initiatieven genomen. Er is de resolutie betreffende het ontwikkelen van een gecoördineerde aanpak voor parken en groene ruimten in de centrumsteden (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2073/3). Daarnaast gelden in Vlaanderen groennormen. Deze richtnormen – bedoeld voor langetermijnplanning – zijn in 1993 gebaseerd op binnen- en buitenlandse voorbeelden. Ze zijn verfijnd in 2000.

Bij het formuleren van een gezondheidsdoelstelling moet er een antwoord zijn op de belangrijke vraag hoe en op basis van welke criteria het effect van de genomen acties gemeten moet worden.

Het voorstel van resolutie wil tegen 2025 een uitgebreide toegangsregeling voor alle natuur- en bosgebieden, terwijl de oppositie zich heeft verzet tegen het geldende principe van de omgekeerde toegankelijkheid: publieke bossen zijn toegankelijk behalve wanneer dat expliciet niet is toegestaan.

Het Steunpunt Natuur en Gezondheid beschikt nog niet over de juiste parameters om de impact van groen op de gezondheid in kaart te brengen. Dat is een essentiële voorwaarde omdat een gezondheidsdoelstelling impliceert dat de evolutie meetbaar moet zijn. Om tot tussentijdse streefdoelen te komen, is het belangrijk te weten of er een monitoringssysteem is en in welke mate de resolutie betreffende het ontwikkelen van een gecoördineerde aanpak voor parken en groene ruimten in de centrumsteden is uitgevoerd.

Er worden meer middelen voor preventieve gezondheidszorg gevraagd met het oog op deze beleidsdoelstelling. Gezien de stelling 'health is in all policies' ligt de bal eerder in het kamp van Leefmilieu of Ruimtelijke Ordening.

Tine van der Vloet gelooft dat groen een positieve invloed kan hebben op de gezondheid. Preventie is belangrijk, maar daar is meer dan alleen maar groen voor nodig. Vlaanderen kampt sowieso met een geringe beweegcultuur.

Het voorstel van resolutie vraagt een nieuwe gezondheidsdoelstelling. Het is echter niet de Vlaamse Regering die een gezondheidsdoelstelling uitwerkt. De Vlaamse Regering kan enkel de modaliteiten vastleggen voor een gezondheidsconferentie.

Dat de lokale besturen de regierol zouden moeten vervullen, is verregaand. Alvorens het volledige preventiebeleid naar de lokale besturen over te hevelen, is een duidelijker kader nodig om snelheidsverschillen te vermijden.

N-VA is geen voorstander van een nieuw steunpunt. Niet elke gezondheidsdoelstelling moet aanleiding geven tot een nieuw steunpunt. Te veel met structuren bezig zijn, moet worden vermeden.

Katrien Schryvers zegt dat er grote eensgezindheid is over de positieve gezondheidseffecten van natuur. Er worden al heel wat initiatieven genomen. Zo heeft minister Schauvliege de toegankelijkheid van bossen geregeld. Lokale besturen spelen ook buiten dit kader een rol in preventie. Er worden bijvoorbeeld talrijke initiatieven genomen in het kader van 'Gezonde Gemeente'.

Een succesvol initiatief als 'Pimp je Speelplaats' brengt natuur in de nabijheid van mensen. Op die manier draagt het beleid bij aan gezondheid. Natuur wordt dankzij dit initiatief de natuurlijke belevingsomgeving van kinderen en jongeren. Ten slotte verwijst het lid naar de groenezorginitiatieven.

Het voorstel van resolutie focust op een afzonderlijke gezondheidsdoelstelling met een daaraan gekoppeld maar ongespecificeerd budget. Het is niet zo dat een gezondheidsdoelstelling een voorwaarde is om een bepaald beleid te voeren. Er zijn tal van voorbeelden van Vlaams preventiebeleid dat niet onder een specifieke gezondheidsdoelstelling valt. Het beleid gaat ook ruimer dan wat onder de bevoegdheden van deze commissie valt.

Het preventiebeleid is een facettenbeleid. Omdat health in all policies is, moeten diverse beleidsdomeinen dit beleid voeren. De focus van dit voorstel van resolutie is om die redenen te eng.

Het in 2016 opgerichte Steunpunt Milieu en Gezondheid onderzoekt de relatie tussen gezondheid en milieu. Dat steunpunt is aangewezen om wetenschappelijk onderzoek te voeren.

De Hoge Gezondheidsraad bereidt een advies voor over groene en blauwe steden 'Natuur en gezondheid in de urbane ruimte'. Het is aangewezen op dit onderzoek te wachten.

CD&V onderschrijft het positieve effect van natuur op gezondheid. In diverse initiatieven wordt daarvan al werk gemaakt. De bereidheid is er om dat in de toekomst doorgedreven voort te zetten. De focus van dit voorstel van resolutie is te eng en mag niet uitsluitend op een gezondheidsdoelstelling en bijkomende budgetten voor Welzijn gericht zijn.

Elke Van den Brandt is tevreden te vernemen welke inhoudelijke bezwaren de meerderheid heeft tegen haar voorstel van resolutie. Een aantal zaken is bespreekbaar. Niet de oprichting van een nieuw steunpunt is essentieel, wel dat een steunpunt de opdracht krijgt om onderzoek te voeren naar de aangewezen parameters om de vooropgestelde doelstelling te monitoren.

Er is verwezen naar lopende initiatieven. Maar tijdens de hoorzitting is ook gewezen op het belang om alle initiatieven te bundelen in een coherent beleid. Het beleid moet bovendien ambitieuzer: groennormen mogen niet te vrijblijvend zijn. Groennormen verankeren garandeert dat er stappen vooruit worden gezet.

Groen heeft zich tegen de omgekeerde toegankelijkheid verzet omdat het een schijnoplossing is. Veel bossen zijn immers privébezit. De vooropgestelde termijn is bovendien te lang.

Er is gezegd dat een gezondheidsdoelstelling niet de aangewezen methode is. Elke Van den Brandt gelooft echter in de kracht van gezondheidsdoelstellingen. Ze verklaart zich bereid na te gaan welke andere mogelijkheden er zijn en kijkt uit naar de voorstellen van de meerderheid.

Health is in all policies betekent dat preventie niet uitsluitend een zaak van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is. Een gezondheidsdoelstelling bundelt beleid van verschillende beleidsdomeinen en zet strategieën uit die niet beperkt zijn tot één beleidsdomein. Dit voorstel van resolutie vraagt daarom samenwerking tussen verschillende beleidsdomeinen met een gezamenlijk doel voor ogen.

Elke Van den Brandt blijft knokken om vooruitgang te boeken. Er is meer nodig dan erkennen dat er een link is tussen groen en gezondheid. Er is een beleid nodig dat groen versterkt, uitbreidt en beschermt.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie wordt met 3 stemmen tegen 11 niet aangenomen.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Vera JANS
Bert MOYAERS,
verslaggevers